

Warszawa, dnia 9 czerwca 2022 r.

STANOWISKO

Sektorowej Rady ds. Kompetencji – Sektor Żywności Wysokiej Jakości z dnia 9 czerwca 2022 r.

odnośnie do proponowanych zmian w zakresie przepisów dotyczących praktyk absolwenckich

w ramach projektu „Sektorowa Rada ds. Kompetencji – Sektor Żywności Wysokiej Jakości”
UDA-POWR.02.12.00-IP.09-00-006/18

Po przeprowadzeniu analizy przepisów ustawy z dnia 17 lipca 2009 r. o praktykach absolwenckich (Dz. U. z 2018 r. poz. 1244) Sektorowa Rada ds. Kompetencji – Sektor Żywności Wysokiej Jakości („Rada”) przyjęła następujące stanowisko:

1. Ustawa z dnia 17 lipca 2009 r. o praktykach absolwenckich, zwana dalej „ustawą”, obowiązuje od prawie 13 lat i w zasadzie nie była w tym okresie nowelizowana, poza jedną zmianą wynikową wprowadzoną w następstwie likwidacji gimnazjów. Wydaje się jednak, że stabilność tego aktu prawnego jest raczej wynikiem braku zainteresowania prawodawcy tą materią, nie zaś wyjątkowo poprawną i pełną regulacją. Ustawa liczy zaledwie 12 artykułów, z czego 4 obejmują zmiany w innych ustawach. Cała regulacja merytoryczna mieści się więc w zaledwie 7 artykułach określających:
 - 1) przedmiot ustawy i cel praktyki absolwenckiej;
 - 2) wymagania wobec osób przyjmowanych na praktykę absolwencką;
 - 3) odpłatność praktyki absolwenckiej;
 - 4) stosowanie przepisów prawa pracy do praktyk absolwenckich;
 - 5) umowę o praktykę absolwencką;
 - 6) obowiązek zapewnienia praktykantowi bezpiecznych i higienicznych warunków odbywania praktyki oraz środków ochrony indywidualnej;
 - 7) zaświadczenie o rodzaju wykonywanej pracy i umiejętnościach nabytych w czasie odbywania praktyki absolwenckiej.

W ocenie Rady praktyki absolwenckie mogłyby odegrać dużo większą rolę w procesie przygotowywania absolwentów poszczególnych typów szkół do wykonywania zawodu. Jednakże obecnie potencjał tej instytucji prawnej jest w znacznym stopniu niewykorzystany. Jednym z powodów jest wspomniana zbyt fragmentaryczna regulacja, drugim natomiast – problem wynikający z usytuowania

tej instytucji na styku systemu edukacji i prawa pracy. Wydaje się także, że przeszkodę dla rozwoju tej instytucji może stanowić konkurencyjna instytucja umowy o pracę na okres próbny.

2. Wspomniane usytuowanie instytucji praktyk absolwenckich skutkuje przede wszystkim brakiem odpowiedzialności konkretnego organu za ten obszar i w konsekwencji brakiem nadzoru nad nim. Mimo to wydaje się, że praktykom absolwenckim bliżej jest do wykonywania pracy niż do nauki. Absolwent uczy się (nabywa umiejętności zawodowe), ale wyłącznie przez wykonywanie pracy. Etap nauki teoretycznej w zinstytucjonalizowanym systemie edukacji ma już bowiem ukończony. W związku z tym zasadne byłoby, zdaniem Rady, powiązanie praktyk absolwenckich – chociażby w ograniczonym zakresie – z instytucjami działającymi na rynku pracy, gdyż tworzenie specjalnego organu, dedykowanego wyłącznie praktykom absolwenckim byłoby raczej zbyt kosztowne i nie do końca uzasadnione zakresem zadań. Zasadne byłoby zatem rozważenie rozciągnięcia właściwości Państwowej Inspekcji Pracy – przez zmianę ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy (Dz. U. z 2019 r. poz. 1251, z późn. zm.) – na nadzór i kontrolę nad tym obszarem. Alternatywnie można byłoby rozważyć przypisanie tych zadań organom samorządu województwa, organom samorządu powiatowego albo Ochotniczym Hufcom Pracy, przez zmianę ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2022 r. poz. 690, z późn. zm.). **Wprowadzenie zinstytucjonalizowanego nadzoru nad obszarem praktyk absolwenckich** jest istotne zwłaszcza w kontekście zapewnienia, aby praktyki te:
 - z jednej strony stwarzały warunki do nabycia konkretnych, praktycznych umiejętności zawodowych bezpośrednio przed podjęciem zatrudnienia i przygotowywały absolwenta do jego podjęcia, a tym samym do wejścia na rynek pracy;
 - z drugiej strony nie stwarzały pola do nadużyć po stronie podmiotów przyjmujących na praktyki, dla których mogą one być pokusą do traktowania praktykantów jako „taniej siły roboczej”.
3. W ocenie Rady również istotne byłoby wprowadzenie do ustawy **obowiązku wyznaczania opiekuna praktyk absolwenckich**, który stanowiłby element wewnętrznego nadzoru nad przebiegiem praktyki. Opiekun praktyk powinien być wyznaczany przez podmiot przyjmujący na praktykę absolwencką do kierowania praktykantem oraz monitorowania i oceny jego postępów w nabywaniu umiejętności zawodowych.
4. Powodem małej popularności praktyk absolwenckich, a przez to niskiego wykorzystania ich potencjału, może być także – w ocenie Rady – brak regulacji dotyczących ofert takich praktyk. Tematyka ta powinna być uregulowana podobnie jak tematyka ofert pracy w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji

zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. **Sposób i miejsce publikowania ofert praktyk absolwenckich powinny być określone w ustawie**, co pozwoliłoby łatwiej dotrzeć do tych ofert zainteresowanym absolwentom, a zainteresowanym przyjęciem na praktyki usprawniłoby poszukiwanie praktykantów. Rolę pośrednika w rozpowszechnianiu takich ofert można byłoby przypisać, przez wprowadzenie odpowiednich zmian w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, np. akademickim biuram karier czy też Ochotniczym Hufcom Pracy.

5. Rada postuluje także rozważenie **wydłużenia maksymalnego okresu, na jaki może być zawarta umowa o praktykę absolwencką**, określonego w art. 5 ust. 4 i 5 ustawy, do 6 miesięcy. Z jednej strony wydaje się bowiem, że obecny 3-miesięczny okres praktyki absolwenckiej może być przynajmniej w niektórych zawodach niewystarczający do nabycia szeregu różnych umiejętności zawodowych i wejścia na rynek pracy w danym zawodzie. Z drugiej natomiast przedłużenie to można byłoby powiązać ze zmianą definicji doświadczenia zawodowego określonej w art. 2 ust. 1 pkt 9a ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, stwarzając tym samym możliwość zaliczenia na poczet tego doświadczenia okresu odbywania praktyk absolwenckich. Dodatkowo mogłoby to wyeliminować wspomnianą na wstępie konkurencyjność praktyk absolwenckich z umową o pracę na okres próbny, dając tym samym możliwość sprawdzenia potencjalnego kandydata na pracownika w dłuższym niż 3-miesięczny okresie.

Wnioski:

Celem proponowanych zmian jest wzmocnienie roli praktyk absolwenckich, które obecnie mają znaczny, niewykorzystany potencjał. W ocenie Rady zmiany te byłyby w równym stopniu korzystne dla obu stron procesu, stwarzając:

- 1) praktykantom – lepsze warunki do nabywania umiejętności przydatnych w danym zawodzie i w pewnym stopniu łagodniejsze wejście na rynek pracy, a w niektórych przypadkach również możliwość późniejszego zatrudnienia u przyjmującego na praktykę;
- 2) przyjmującym na praktyki – możliwość łatwiejszego pozyskiwania chętnych do odbycia praktyki, a następnie obserwowania ich postępów, a w przyszłości także możliwość zatrudnienia tych spośród praktykantów, których postępy okażą się najbardziej zadowalające.